

SUSIKKO

METSÄHISTORIAN SEURA RY:N JÄSENTIEDOTE

3/2002, 30.12.2002

Vuoden vaihtuessa

Me Metsähistorian Seuran jäsenet olemme voineet ilolla todeta, että kiinnostus historiaan ja perinteseen on metsäalalla lisääntynyt. Viime ja tässä Susikossa on lueteltu parikymmentä metsäperinteseen liittyvää uutta julkaisua. Esimerkit ovat rohkaisseet ammattimiehiä ja -naisia järjestelemään muistiinpanojaan ja kotiarkistojaan sekä kokoamaan ne aikalaisten ja jälkipolvien luettavaksi. Moni kirjoittaja on saanut julkaisukustannuksiinsa ulkopuolista tukea.

Uusia historioita on tekeillä mm. uitosta, Metsäyhdistyksen viime vuosikymmenistä, Tuomarniemen metsäoppilaitoksen 100-vuotistaipaleesta, N.A. Osarasta ja elokuvan muodossa A.K. Cajanderista. Ja arvattavasti monia yksittäisiä muistelmia on taas työn alla.

Metsäalan vanhoja valokuvia kerätään Luston arkistoihin METOn ja Metsänhoitajaliiton yhteishankkeena, ja Lusto itse kerää erityisesti metsätyön koneellistamishistoriaan liittyviä kuvia tulevaa konehistorianäyttelyään varten.

Oma seuramme on osaltaan mukana metsähistorian ja -perinteen dokumentoinnissa. Loppukesästä saatiin päätökseen yli tuhannen metsäammattilaisen haastattelut käsittävä perinteen tallennus. Hankkeen tutkimusseloste jaettiin seuran jäsenille. Metsämusiikkiprojektin tuloksena ilmestyy kohtapuoliin Metsälaulukirja, yli sadan metsälaulun sanat, nuotit ja taustat sisältävä kulttuurijulkaisu. Luston kanssa tehtävä Vuosilusto 2000–2001 on kirjapainossa. Uusimpana hankkeena valmistelemme kuvateosta metsien käytön usean vuosisadan historiasta.

Metsähistorian Seuran vuoden 2003 ohjelmassa on edellä mainittujen julkaisuhankkeiden lisäksi vuosikokous esitelmineen 15. maaliskuuta, opintomatka Viroon 22.–24. toukokuuta. (ks. erillinen uutinen) ja metsien varhaishistoriaa käsittelevä seminaari 20. syyskuuta. Edustajamme toimivat asiantuntijoina monissa metsäalan perinnehankkeissa ja viime syksyltä alkaen toimimme myös metsähistorian seurojen pohjoismaisen yhteistyön koordinaattorina. Yhteistyö Luston kanssa tietenkin jatkuu kiinteänä.

Esitän lämpimät kiitokset seuramme kuluneen vuoden hankkeiden puuhahmisille tuloksellisesta toiminnasta sekä Metsämiesten Säätiölle perinnekäeräys- ja laulukirjahankkeiden tukemisesta. Toivotan kaikille jäsenille antoisaa vuotta 2003!

Markku Rauhalahi
puheenjohtaja



”Opintomatkan Wanhan Kuopion lääniin 13–14.9.2002 osallistui 33 seuran jäsentä. Osanottajia Pielisen museon Savotarannassa.”

Opintomatka Viroon toukokuussa

Seuran ensi vuoden opintomatka suuntautuu Vi-
roon 22.–24. toukokuuta. Virolaisten yhteistyö-
kumppaniemme kanssa olemme suunnitelleet mo-
nipuolisen ohjelman. Ohjelma ”koeajettiin” pääosin
viime syyskuun pohjoismaisella retkellä. Matka
kestää kaksi ja puoli päivää. Lähtö Helsingistä tors-
taina, 22.5. iltapäivällä ja paluu Helsinkiin lau-
ntaina, 24.5. illalla. – Varaamme halukkaille retken
jälkeen yöpymisen Tallinnassa, jolloin paluu ta-
pahtuu sunnuntaina.

Opintomatkan teemana on Viron metsätalouden
kehitys viimeisten sadan vuoden aikana ja pää-
kohteina ovat Lahemaan kansallispuisto, Sagadin
kartanomuseo ja metsämuseo, Luuan metsäopis-
to ja sen puulajipuisto, Viron Maatalouskorkea-
koulun metsätiedekunta Tartossa ja metsäkorkea-
koulun havaintometsä Järveljassa. Yöpymiset
Sagadissa ja Tartossa (ja halukkaille lisäksi Tallin-
nassa). Matkalla tarvitaan voimassa oleva passi.
Matka on suomenkielinen.

Matkan hinta sisältäen laivamatkat, retkeilybussin,
kaksi yöpymistä ja ateriat sekä aineisto- ja asian-
tuntijakulut on noin 260 euroa (yhden hengen huo-
neessa noin 310 euroa). Hinta on laskettu 25 osan-
ottajan mukaan. Mikäli lähtijöitä on runsaammin
hintaa laskee hieman. Mahdollinen lisäyöpyminen
Tallinnassa on noin 60 euroa (yhden hengen huo-
neessa noin 85 euroa).

Tarkempi ohjelma ja ilmoittautumisohjeet seuraa-
van Susikon yhteydessä helmi–maaliskuun vaihteessa.
”Väliaikatietoja” voi tiedustella vaikkapa
puheenjohtajalta. Pankaapa matkan ajankohta al-
lakkaan. MR.

Metsävään laulukirja valmistuu

Teos metsälauluista on ollut tekeillä neljä vuotta ja
nyt on työssä ehditty loppusuoralle. Maali on maal-
is–huhtikuun vaihteessa 2003. Puuhassa on viisi-
henkinen työryhmä keskuspaikkanaan Metsämu-
seo Lusto. Sivustalla on lisäksi monia avustajia.

Kirjan koostaminen on vaatinut monenlaista asian-
tuntemusta. Itse lauluja nuotteineen ja sointu-
merkkeineen on 113 kappaletta, joukossa vanhoja
kansanlauluja, myös radiosta kuultuja tuttuja lau-
luntekijäin tuotteita sekä äskettäin syntyneitä sä-
velmiä. Aineistoa on haravoitu eri puolilta maata.

Teosta elävöittää 70 mustavalkoista valokuvaa ja
lisäksi on 16 lauluryhmiin liittyvää pientä artikkelia
sekä jokaisen laulun yhteydessä tekstitietoa sen
alkuperästä ja taustoista.

Kirjan kustantajaksi tulee Metsälehti Kustannus ja
vuoden 2003 alkukuukausina järjestettäneen en-
nakkomyynti lopullista myyntihintaa vähän edulli-
semmillä euroilla.

Arvi A Koivisto



Haaveilua sireenipensaan luona Hyytiälän pihamaalla 1920-
luvulla. Kuva: Luston kuva-arkisto.

Metsätietokeskus Lepistön kannatusyhdistys Alnus ry

Mikä Alnus – mikä metsätietokeskus?

Alnus ry vaali vuonna 2002 metsäkulttuuria ja met-
sien merkitystä Keski-Pohjanmaalla järjestämällä
KESKI-POHJANMAAN METSÄ SOIKOON -näyt-
telyn. Vuonna 2001 oli LÄNNEN LOKARI -näytte-
ly ja Lestijokiretkeily. Jokilaaksossa retkeiltiin kak-
si päivää elokuun lopulla ja tutustuttiin metsä-, ve-
si- ja kulttuurikysymyksiin. Vuosi 2002 oli yhdistyk-
sen toinen toimintavuosi.

Alnus ry:n tarkoituksena on säilyttää ja edistää
metsäkulttuuria, tehdä tunnetuksi metsien histori-
aa ja merkitystä Keski-Pohjanmaalla ja kansainvä-
lisesti sekä vaalia Keski-Pohjanmaan Metsäkes-
kuksen ja metsäalan merkkihenkilöiden elämän-
työtä sekä tutkia aihepiiriä. Tarkoitustaan yhdistys
toteuttaa perustamalla metsätietokeskuksen, jär-
jestämällä näyttelyitä, retkeilyjä ja seminaareja,

kokouksia, esitelmiä, tutkimus-, koulutus- ja tiedotustoimintaa.

Suunniteltu metsätietokeskus tulee käsittämään metsämuseon ja virtuaalisen metsätietokeskuksen. Toista sataa vanhaa metsätyökalua, -laitetta ja -konetta on jo odottamassa museotilojen saantia. Ne ovat periytyneet Keski-Pohjanmaan metsänhoitolautakunnan vanhalta taimitarhalta. Lisää esineistöä on tarkoitus kerätä heti onnistuessaamme löytämään tarkoitukseen sopivat tilat.

Metsämuseon toinen osio syntyy näyttelyistä, tietokoneiden tietokannoista ja -ohjelmista sekä kirjastosta ja arkistosta. Nykyinen Keski-Pohjanmaan Metsä Soikoon -näyttely, viimevuotinen Lännen Lokari -näyttely ja Maailman Metsät -näyttely muodostavat näyttelyiden rungon. Niitä täydennetään vaihdoilla ja uusia rakentamalla.

Virtuaalinen metsätietokeskus on päätetty perustaa Alnuksen ja Metlan Kannuksen tutkimusaseman yhteistyönä. Sen pääideana on rakentaa viimeisiin tutkimustuloksiin perustuva helppokäyttöinen tietokanta palvelemaan tietoverkon kautta maakunnan metsänomistajia, metsäammattilaisia ja metsistä kiinnostuneita koululaisia ja muita kansalaisia. Siihen on myös tarkoitus koota sähköisessä muodossa museoesineistö ja näyttelyt. Pyrkimyksenä on lisäksi verkottua ja harjoittaa esineiden ja näyttelyiden vaihtoa muiden metsämuseoiden kanssa kotimaassa ja ulkomailla.

Alnus ry:n kotipaikka on Toholampi. Yhdistyksen hallitus on rakennettu laajalle maakunnalliselle pohjalle: *Matti Palo*, pj, Helsinki (Toholampi); *Tapio Peltola*, Helsinki; *Anne Ruuttula-Vasari*, Sievi; *Jussi Salmela*, Kannus; *Erkki Tunkkari*, vpj, Kokkola; *Pentti Vuollet*, Kälviä ja *Juha Yli-Korpela*, Kannus. Sihteerinä toimii *Pertti Hanni* Kannuksesta ja varainhoitajana *Terttu Ojutkangas* Toholammilta. Jäsenmaksu henkilöiltä on 8 euroa, yhteisöiltä 80 ja kannatusjäseniltä 800 euroa. Jäsenet pääsevät osallistumaan yhdistyksen näyttelyihin, retkeilyihin ja muihin tapahtumiin sekä suunnittelemaan ja rakentamaan metsätietokeskusta. Yhteisöille tarjoutuu tilaisuus esitellä työtään näyttelyissä, tulevaisuudessa metsämuseossa ja virtuaalisessa metsätietokeskuksessa.

Tervetuloa jäseneksi!

Matti Palo
matti.palo@metla.fi
puh. 09 8570 5770

Ruotsin metsähistorian seuran lehti
"Skogshistoriska tidender" no 3/2002.

Kertomus metsähistorian seuran retkeilystä Eestiin 6.–7. syyskuuta 2002

Perjantai-aamuna, syyskuun 6. päivänä kokoontui 31 toivorikasta pohjoismaista metsähistorian harrastajaa – näistä 14 Ruotsista – Tallinnaan kahden päivän opintoretkeille Viroon.

Retken järjestelyt olivat osan pohjoismaisten metsähistorian seurojen yhteistyötä, joka on toiminut erinomaisesti jo kotvan aikaa. Tällä kertaa retkeilyn johtajana oli Suomen metsähistorian seuran puheenjohtaja *Markku Rauhalahdi* apunaan *Hendrik Relve*, virolainen metsämies ja paikallinen opas.

Kuten hyvin tiedetään, Ruotsilla ja Virolla on pitkä yhteinen historia. Tämä tuli hyvin selvästi ilmi esimerkiksi kun vierailimme Tarton yliopiston metsätieteellisessä tiedekunnassa. Tämän (yliopistonhan) perusti Kustaa II Aadolf. Muuten Viron metsähistorialla on selviä vaikutteita saksalaisesta metsäntutkimuksesta ja, kuten tiedämme, viime aikoina myös venäläisestä.

Metsien omistus on perinteisesti ollut paljolti ulkomaisten perheiden ja sukujen käsissä – muiden muassa saksalaisten ja ruotsalaisten.

Retkeilyn ensimmäinen pysähdyspaikka oli Saga-di runsaan tunnin bussimatkan päässä Tallinnasta suoraan itään. Sagadi oli aikaisemmin ruotsalaisen suvun, von Fock'in omistuksessa vuodesta 1684 alkaen. Kartanon komea päärakennus valmistui lopullisesti vuonna 1894. Vuonna 1919 kansallistettiin kartanon maat. 1970-luvun puolivälissä kartano siirtyi paikallisen metsähallinnon omaisuudeksi; tänne perustettiin "forest training center" (metsäkoulutuskeskus), metsämuseo ja luontokoulu. Viimeksi mainittu teki meihin suuren vaikutuksen; se tarvitsee seuraajia. Luontokoulun syntysanat lausui jo vuonna 1910 Artur Toom – Viron ensimmäisen luonnonsuojelualueen perustaja – muotoillen koulun johtavan ajatuksen seuraavasti: "The child who takes nature as a friend breathes better from the soul". Tämä ajatus sisältää paljon viisautta! Viime vuonna enemmän kuin 3 000 koululaista ja 500 opettajaa osallistui luontokoulun toimintaan.

Sagadista jatkoimme matkaa suoraan etelään seuraavaan kohteeseen, Luuan metsäkoululle, joka

vastaa Ruotsissa lähinnä luonnonhoitolukiota. Koulun oppilasmäärä nousee yli 250 oppilaaseen, joista suurin osa asuu koululla ja jotka saavat peruskurssina (oppijaksona) 100 opintoviikon mittaisen vaihtelevan koulutuksen. Koululla on myös erittäin hieno arboretum, joka on perustettu vuonna 1952 ja joka käsittää 850 puu- ja pensaslajia kaikkialta maailmasta, eniten toki Pohjois-Amerikasta ja Aasiasta.

”Veljesillallisen” ja yöpymisen jälkeen Tartossa matka kävi kaakkoon Järveljaan. Tämä on 11 000 ha laajuinen kokeilualue, joka kuuluu Tarton yliopiston metsätieteelliselle tiedekunnalle. Kokeilualan pinta-alasta runsas puolet on kasvullista metsämaata muun osan ollessa erilaisia soita ja veden vaivaamia maita (vesiperäisten maiden osuus on huomattava koko maassa!). Alkuperäinen metsän jako (metsätalouden suunnittelumalli) oli saksalaisten esikuvien mukaan tehty ja myöhemmin metsätalouden järjestelyssä on ollut venäläistä vaikutusta. Täällä näimme kokeilualueille perinteisiä kohteita: harvennushakkuumalleja, puulajikokeita, useita eri uudistamismenetelmiä jne. Saimme nähdä mm. erittäin mielenkiintoisia järeitä haavikoita, joiden aluspuustona kasvoi lehmusta, erittäin hienoja koivikoita sekä erityisesti 19 ha laajuisen säästömetsän, missä puusto oli kasvanut koskemattomana vähintään sata vuotta.

Viron metsätalouden historiassa on monia rinnakkaisuuksia meidän (Ruotsin) metsähistoriaamme, mm. ensimmäisten metsänvartijoiden toimien perustaminen runsaat sata vuotta sitten. Saksalaisen vaikutuksen huomaa mm. metsähallinnossa pitkän aikaa vallinneesta univormutraditiosta. Tietenkään ei virolaisten taholta puhuttu kovinkaan paljoa neuvostoaikana vallinneesta kehityksen pysähtyneisyydestä. Viron metsät ovat tänään erittäin rikkai-

ta riistasta. Sata vuotta sitten Virossa ei ollut metsäaurista eikä villisikaa, kun taas tänään molempien riistalajien populaatiot nousevat 30–40 000 eläimeen. Viime maailmansodan jälkeen hirvien lukumäärä arvioitiin vain 20 eläimeksi – tehokas suojeleminen lisäsi kuitenkin hirvien lukua nopeasti niin että 1970-luvun lopussa hirvien lukumäärä arvioitiin 15 000 eläimeksi. Tällä hetkellä hirvien määrä on selvästi alhaisempi ja sen arvioidaan olevan noin 8 000 eläintä, mitä pidetäänkin sopivana ajatellen hirven aiheuttamia metsäntuhoja. Myös karhukanta on noussut sodan jälkeisistä vuosista ja tällä hetkellä arvioidaan sen nousevan 300 eläimeen eri puolilla maata. Susien lukumäärä on noussut voimakkaasti noin parista kymmenestä eläimestä 1960-luvulla nykyiseen 250 eläimeen. Venäläiset toivat supikoiran Viroon 1950-luvulla (armeija tarvitsi turkiksia) ja se on juurtunut hyvin niin että tällä hetkellä arvioidaan supikoiria olevan 15 000 kpl. Majava oli kokonaan kuollut sukupuuttoon Virossa 130 vuotta sitten, mutta venäläiset toivat niitä sotien jälkeen ja nyt on majavia kaikkialla. Myös ilves kuuluu nykyään Viron eläimistöön.

Sellaisella maanomistajalla, joka omistaa yli 500 ha, on oikeus metsästää – muutoin metsästysseurat järjestävät metsästysretkiä.

Periaatteessa ns. jokamiehen oikeus vallitsee metsissä; kuitenkin sillä tavoin rajallisena että se on voimassa vain auringon noususta auringon laskuun eikä sellaisilla alueilla jotka metsänomistaja on selkeästi merkinnyt.

KIITOKSIA Markku ja Hendrik kahdesta ihastuttavasta päivästä.

Käännös Matti Leikola



”Pohjoismaisia metsähistorian harrastajia Tarton maatalouskorkeakoulun havaintometsässä Järveljassa.”

Presidentti Halonen arvostaa metsäperinnettä

Metsähallitus järjesti pääjohtaja *Jan Heinin* johdolla yksityisluonteisen metsäretkeilyn tasavallan presidentti *Tarja Haloselle* ja valiokuntaneuvos *Pentti Arajärvelle* syyskuun puolivälissä Evon maisemissa. Puolen päivän mittaisella maastoretkeilyllä seurue tutustui mm. alueen virkistys- ja luontopalveluihin, metsätaloutteen konesavottoineen ja Villin Pohjolan elämysmatkailutuotteisiin.

Erityisen innostunut presidentti Halonen oli pienimuotoisesta vanhanajan savottanäytöksestä, joka pidettiin Evon Ruuhijärven kämpän lähimaastossa. Perinnejätkinä VIP-seurueelle esiintyivät Villin Pohjolan myyntipäällikkö MH *Tapani Eskola* sekä metsätyömiehenä paljon työskennellyt paikakuntalainen *Reino Halinen*. Jätkien työskennellessä taustalla kertoili ukkoherrana esiintynyt MH *Jyri Makkonen* vieraille entisajan metsätyöperinteestä ja vanhojen savotoiden käytännön toteutuksesta myös nykyajan elämystuotteena.

Sekä itse presidentti Halonen, että valiokuntaneuvos Arajärvi halusivat ukkoherran ja jätkien opastamana omin käsin kokeilla useita esillä olevia työ-



Tapani Eskola seuraa silmä kovana, kuinka käy presidentiltä parkkausta petkeleellä.

välineitä ja työtapoja, kuten tukin kuorintaa petkeleellä, pöllin parkkausta kuorimaraudalla ja puun sahaamista justeerilla ja pokasahalla. Jätkien vääntämä tuore närelenkki lähti Mäntyniemeen ripustettavaksi hyvälle paikalle.

Savottanäytöksessä rentoutunut ja hyväntuulinen presidentti oli sukulaistensa luona maaseudulla aiemminkin nähnyt mm. pöllin parkkausta, mutta työkokeilu onnistui häneltä harvinaisen sujuvasti. Arajärvi itse asiassa luvattiin ottaa savotalle hommiin, jos joutuu työttömäksi...

”Tämä on äärimmäisen arvokasta työtä ja on hienoa, että esittelette nykyajan ihmisille miten lujassa leipä savotoilla on ollut ja kuinka Suomi näillä työkaluilla on rakennettu. Tätä perinnettä ei missään nimessä saa unohtaa”, sanoi presidentti Tarja Halonen kiitossanoissaan Ruuhijärven kämpän kunnostetussa talliravintolassa.

Teksti ja kuva: Jyri Makkonen

Elokuva A.K.Cajanderista

Suomen Metsätieteellinen Seura teki kesällä 2002 A.K.Cajander -muistoretkeilyn Lena-joelle Siperiaan. Retken videotallennusta suunniteltaessa todettiin, että on tarkoituksenmukaista tehdä dokumenttielokuva Cajanderin elämäntyöstä. Elokuvasssa seurataan Cajanderin tutkimusmatkojen reittiä Äänisen takaisen Karjalaan ja Lena-joelle sekä kuvataan hänen työ- ja asuinympäristöään kotimaassa. Tavoitteena on saada elokuva valmiiksi vuonna 2004, jolloin tulee kuluneeksi 125 vuotta Cajanderin syntymästä.

Metsätieteellinen Seura ja Metsähistorian Seura ovat muodostaneet työryhmän, joka vastaa dokumentin jatkosuunnittelusta yhdessä ohjaajan ja tuottajan kanssa. Työryhmään kuuluvat dosentti *Taneli Kolström* ja professori *Markku Nygren* sekä professori *Matti Leikola* ja metsänhoitaja *Markku Rauhalampi*. Hankkeen vastuullisina johtajina toimivat professorit *Lauri Valsta* ja *Matti Leikola*.

Hankkeen toteutukseen on haettu apurahaa Suomen Kulttuurirahastolta ja Metsämiesten Säätiöltä. Muita rahoituslähteitä ovat mm. Metsätieteellinen Seura ja Yle TV1. Dokumentin ohjaa toimittaja *Arvo Ahlroos* ja kuvaa elokuvaaja *Pertti Veijalainen* (Illume Oy).

Uusia perinnejulkaisuja

Pentti Rautjärvi (Honkajoki): *Rynkälampien ja Rynkäojan laitamilta*. Kuvitettu monistepainate. 2001.

Lauri Vaara: *Metsä kaaoksessa. Kuvaus metsätraktorilla ruhjotusta metsätaloudesta ja miten se tervehdytetään*. Sarmala Oy – Rakennusalan Kustantajat RAK. 2001.

Veikko Salo: *Pihkainen veri*. Myllylahti Oy. 2002.

Hannu Hautala, Lasse Lehtinen, Lassi Rautiainen: *Minun metsäni täynnä elämää*. Julkaisija: Suomen Metsäsäätiö. 2002.

Ivar Etverk (Viro): *20. sajand Eesti metsades – 20th Century in Estonian Forests*. Julkaisija: Eesti Metsaselts – Estonian Society of Foresters. 2002.

Jouko Juurikkala: *Juurikkala – pakinoita metsätaloudesta*. Metsälehti Kustannus Oy. 2002.

Turkka Jämsén: *Mahla virtaa*. Myllylahti Oy. 2002.

Jukka Kauppinen (toim.): *Tutju – kylä Saimaan latvavesillä*. 2002.

Risto Sarvas: *Havupuut*. Tarkistettu 2. painos. Metsälehti Kustannus Oy. 2002.

Jyrki Paaskoski: *Viipuriin ja maailmalle. Saimaan kanavan historia*. 2002.

Kullervo Kuusela: *Metsänarvioijan linja*. Metsälehti Kustannus Oy. 2002.

Heikki Peuraniemi (Kajaani): *Mitäs me kotipöllöt – Metsäheikin pakinoita*. Myllylahti. 2002.

Korsteeni. Suomen Höyrypursiseura ry:n vuosijulkaisu. 2002.

Pohjoismaista yhteistyötä

Pohjoismaiden metsähistorian seuroilla on jo usean vuoden ajan ollut keskinäistä yhteydenpitoa. Yhteistyö käynnistyi aikanaan meidän seuramme aloitteesta. Yhteistyössä ovat mukana Tanskasta *Skovhistorisk Selskab*, Ruotsista *Skoghistoriska Sällskapet* ja meidän seuramme sekä

Norjasta, jossa ei ole metsähistorian seuraa, metsämuseo *Norsk Skogbruksmuseum* ja metsäyhdistys *Det Norske Skogselskap*. Tiedonvaihtoa on ollut myös Islannin Metsäyhdistyksen (*Skógræktarfélag Islands*) kanssa.

Keskeisiä yhteisiä hankkeita tiedonvaihdon lisäksi ovat yhteispohjoismaiset metsähistorian konferenssit ja opintoretkeilyt vuorovuosin eri maissa. Päätyneen vuoden syyskuussa meidän seuramme järjesti yhteispohjoismaisen opintoretkeilyn Viiröön. Vuonna 2003 järjestetään Tanskan Metsähistorian Seuran 50-vuotisjuhlallisuuksiin liittyvä konferenssi Tanskassa sekä vuonna 2004 Norjan Metsämuseon 50-vuotisjuhlallisuuksiin liittyvä konferenssi Norjassa. Vuonna 2004, jolloin seuramme täyttää kymmenen vuotta, on tarkoitus järjestää Luston kanssa kansainvälinen metsähistorian konferenssi, paikkana tietenkin Lusto.

Markku Rauhalahi koordinaattorina

Pohjoismaisen yhteistyön koordinaattorina toimi kolmisen vuotta Ruotsin seuran sihteeri *Sven Sjunnesson*. Viime syyskuussa pidetyn kontaktiryhmän kokouksessa valittiin uudeksi koordinaattoriksi Suomen Metsähistorian Seuran puheenjohtaja *Markku Rauhalahi*.

Metsäkuvien tallennushanke

METOn ja Metsänhoitajaliiton yhteishankkeena on meneillään metsäkuvien tallennushanke. Tavoitteena on löytää ja soveltuvin osin saada tallenteen vanhoja metsäkuvia. Etsinnän kohteina ovat ensi sijassa ammattihenkilöiden yksityiset kuvaarkistot ja -kokoelmat. Valikoidut kuvat pyritään saamaan Luston arkistoon joko lahjoituksena tai lainaksi reprovointia varten.

Hankkeen ohjausryhmässä ovat METOsta *Pirjo Korhonen-Salapuro* ja *Risto Mulari*, Metsänhoitajaliitosta *Markku Rauhalahi* (ohjausryhmän pj) ja *Liisa Siipilehto* sekä Lustosta *Vesa Anttila*. Hankkeestaavana on toiminut vuonna 2002 MH *Heikki Lindroos*. Hankkeeseen on saatu apurahaa Metsämiesten Säätiöltä ja starttirahaa mainituilta liitoilta.

Eri yhteyksien kautta on päätyneenä vuonna saatu tietoon 35 yksityiskokoelmaa, joista 18 on käyty läpi yhdessä omistajansa kanssa. Näiden kokoelmien sisältämistä runsaasta 1500 kuvasta on

valittu Lustoa varten noin 500 kuvaa. Osa näistä ehkä vielä karsiutuu lopullisessa valinnassa.

Metsäkuvien tallennushanketta on tarkoitus jatkaa parin vuoden ajan. Tästedes kuvia haetaan kohdistetusti Luston määrittelemien aihe- ja aikakausirajausten mukaan. Alkavana vuonna on tavoitteena myös laatia jokamiehen kuva-arkistoinnin ja dokumentoinnin ohjeet. Liittojen alueyhdistyksiä pyritään aktivoimaan kartoittamaan alueillaan kuvakokoelmia ja avustamaan kuvien tallennuksessa Lustoon.

Hallan tukkirata

Halla Aktiebolag rakensi vuonna 1909 Saimaan ja Kymijoen vesistön välille Kuolimojärven kautta kulkevan puutavarannippujen siirtotien, tukkiradan.

Järjestelmään kuuluivat siirtoradat Saimaan ja Kuolimon välisellä Orraintaipaleen kannaksella sekä Kuolimon ja Mäntyharjun Kallaveden välisellä kannaksella, missä noin 5 kilometrin mittaisella radalla siirtovoimana käytettiin höyryveturia. Kuolimolla ja Mäntyharjun vesillä radan palveluksessa ehti olla vuosien varrella seitsemän höyryhinaaja sekä toistakymmentä moottorihinaajaa ja hinausmoottoria. Tukkiradan käyttö päättyi vuonna 1975. Sen kautta ehdittiin kuljettamaan Saimaan puita Kymijokivarren ja -suun tehtaille noin 0,5 milj. nippua.

Tukkiradasta kerrotaan 38 sivun verran vuoden 2002 Korsteenissa.



Halla XVI oli yksi tukkiradan hinaajista. Se hinasi nipputookeja Mäntyharjun Kallavedellä.

Norjan metsämuseo

Metsähistorian Seuran ja Luston yhteistyökumppani Norjan Metsämuseo (Norsk Skogbruksmuseum) on nimetty Norjan Vuoden Museoksi. Elverumissa, noin 130 kilometriä Oslostä pohjois-koilliseen sijaitseva metsämuseo perustettiin vuonna 1954 eli se täyttää kohta 50 vuotta. Metsäkulttuurin ohella sen aihepiiriin kuuluvat metsästys ja kalastus. Museon toimitilat ovat esimerkiksi Lustoon verrattuna yli kaksinkertaiset ja sen palveluksessa on runsaat 30 henkeä. Kävijöitä on vuosittain on 120 000.

Parhaillaan on meneillään noin 20 kilometrin päässä sijaitsevan Klevfos'in teollisuusmuseon (entinen sellu- ja paperitehdas) liittäminen osaksi Norjan Metsämuseota. Metsämuseo ja kuusi muuta metsäasioita käsittelevää Norjan museota on hyljätin muodostanut dokumentoinnin ja tutkimuksen yhteistyötä edistävän "Metsäverkoston".

Luston kevätkausi alkaa Kynttilänpäivästä

Talvitapahtuma sunnuntaina 2.2.2002

Lustossa vietetään Kynttilänpäivänä, sunnuntaina 2.2. koko perheen talvitapahtumaa ja kevätkauden avajaisia. Piha-alueella järjestetään työnäytöksenä talvisavotta ja lapsille on ulkona lisäksi napakelkka ja liukumäki. Lisäksi ohjelmassa ovat kaikille avoimet Umpihankiihdot.

Auditoriossa esitetään klo 16 Kansakunnan lisämuisti -sarjan metsätyötä käsittelevä osa "Mystinen metsämies" sekä pitkin päivää Vain saha puoltaa -erikoisnäyttelyyn liittyviä dokumenttifilmejä. Suunnitelmassa on myös sisätiloihin muutama työnäytös ja -paja.

Luston Ravintolan lisäksi kynttilänpäivävieraita palvelee myös Savottakahvila Römpsiä.

Lustossa juhlietaan ja rakennetaan vuonna 2003

Luston ensi vuoden näyttely- ja tapahtumatarjontaa leimaa "Punkaharjun suojelun 200-vuotisjuhlavuosi". Koko toiminnan kannalta merkittävien

hanke on syksyllä alkava mittava laajennusrakentaminen.

Kansallismaisemassa ja Pöllisen mailla

Ensi vuoden laajin erikoisnäyttely Ei metsää, ranta rakkaampaa (30.4.2003–4.4.2004) kertoo Punkaharjusta, Suomen tunnetuimmasta kansallismaisemasta. Harjun suojeluhistoria alkaa vuodesta 1803, jolloin tsaari Aleksanteri I harjun läpi matkustettuaan kielsi alueen hakkaamisen.

Harjun kehitys Aleksanterin ajan aukeasta ja kaskeudesta selänteestä maamme tunnetuimmaksi kansallismaisemaksi on kiehtova tarina, joka heijastelee suomalaisen metsähistorian ja matkailun vaiheita laajemminkin. Näyttelyssä kuljetaan harjulla tsaarin, sotilaiden, taiteilijoiden, metsäntutkijoiden ja matkailijoiden jalanjäljissä nykypäivän Punkaharjuakaan unohtamatta.



Kivisilta on harjun kuvatuimpia kohteita. Kuva vuonna 1890 julkaistusta teoksesta Neljä luonnonihanaa näköalaa Suomesta, joka oli ensimmäisiä värillisiä maisemajulkaisujamme.

Pöllisen mailla -näyttely (1.4.2003–6.1.2004) esittelee metsänhoitaja Aarno Liuksalan monipuolista elämäntyötä taiteilijana ja kuvittajana. Liuksiala (1903–1988) oli aikanaan Suomen tuoteliaimpia sarjakuva- ja karikatyyripiirtäjiä. Metsälehdessä kantaviin voimin vuosikymmeniä kuulunut Liuksiala kuvitti viikoittaisen lehden lisäksi monia metsäalan julkaisuja. Hänen kuuluisimmat sarjakuvahahmonsia Pöllinen ja Metsä-Eemeli opastivat ja hauskuuttivat lukijoita lehden lisäksi myös erillisissä vihkosissa. Karikatyyrejä Liuksialan kynästä syntyi tuhansia.



PAKKASHAKKUUT pantiin käyntiin polttopuuvajauksen täyttämiseksi ja pakkasen motittamiseksi koko kansa yhteisin ponnistuksin. Liuksialan piirros Keskusmetsäseura Tapion v.1944 julkaisemasta kirjasta Metsätaloutta kuvina.

Suomalainen maisema -näyttely Punkaharjun Vanhalla asemalla kertoo maiseman kuvaamisen historiasta 1800-luvun alusta nykypäivään. Helsingin yliopiston Kansalliskirjaston kokoamassa näyttelyssä on mukana myös kirjallisia maisemakuvia.

Latitude 60° -näyttely (27.6.–10.8.) esittelee pohjoisen havumetsävyöhykkeen taidetta ja käsityötä.

Manner-Suomesta, Ahvenanmaalta, Ruotsista, Norjasta ja Venäjältä, 60. leveysasteen tuntumassa asuvien taiteilijoiden ja käsityöläisten töissä kuvastuu metsän merkitys elinympäristönä ja taiteen ja koko kulttuurin peruselementtinä.

Luston Metsäpäivät 27.–29.6.

Kesäkuun viimeinen viikonloppu tarjoaa Lustossa jälleen runsaasti metsällistä tietoa ja elämyksiä koko perheelle. Luston Metsäpäivien teemoina ovat vuoden 2003 näyttelyihin liittyen maisema- ja luonnonsuojelu sekä metsien virkistyskäyttö. Ohjelmassa on päivittäisen tarjonnan lisäksi perjantaina Moottorisahauksen SM-kisa ja teatteriesitys, lauantaina Kultainen Keksi -tukkilaiskisa, rullauksen ja valan SM-koe sekä maailman ensimmäiset Sumasuksiihdot ja illalla tukkilaistanssit. Sunnuntaina vuorossa ovat vuoden teemoihin liittyvä

kutsujoukkueiden Pelipuu-kilpailu sekä uuden ajan kanteleen esittäytyminen.

Työnäytöksiä on myös Lustossa myös erityisesti keväällä koulujen retkeilyseisongin aikana.

Lusto laajenee

Luston laajennuksen rahoitus on varmistunut ja rakentaminen alkaa näillä näkymin syksyllä 2003. Laajennus sisältää näyttely-, ravintola- ja asiakaspalvelutiloja sekä kokous- ja museoteknisiä tiloja.

Laajennusosan iso ns. ”konehalli”, jonne vuonna 2005 nousee koneellisen metsätalouden historiaa esittelevä uusi näyttely, edustaa uuden sukupolven puurakentamista.



Luonnos Luston konehallista. Kuva: Arkkitehtitoimisto Kaira-Lahdelma-Mahlamäki.

Lusto vuonna 2003

Näyttelyt

Vain saha puoltaa 16.3. saakka
Metsätyövälineitä käsityökaudelta. Kokoelmat ker-
tovat

Yksi puu, sata oksaa 15.4. saakka

Metsäalan uusimmat ideat ja innovaatiot

Pöllisen mailla 1.4.2003–6.1.2004

Aarno Liuksialan piirustuksia ja sarjakuvia

Ei metsää, rantaa rakkaampaa

30.4.2003–4.4.2004

Kansallismaisema Punkaharju

Latitude 60° 27.6.–10.8.

Kulttuurikohtauksia pohjoisella havumetsävyö-
hykkeellä

Suomalainen maisema 19.5.–15.8.

Maiseman kuvaamisen historiaa 200 vuoden ajal-
ta Punkaharjun Vanhalla asemalla

Tontut 6.1.2004 saakka

Tonttuja ja joulupuita sekä muita jouluaiheita

Perusnäyttely Metsää etsimässä

koko vuoden

Virtuaalinen luontoelämys **Hiljaisuuden huone**

Tapahtumat

Kynttilänpäivä 2.2.

Koko perheen talvitapahtuma. Metsätyönäytös,
Umpihankiihdot ym. klo 12–16. Ulkoalueelle va-
paa pääsy.

Tervapäivät 23.–25.4.

Tervanpolttoa tynnyrimenetelmällä ulkoalueella
klo 10–16. Vapaa pääsy

Lintuviikko 5.–9.5.

Linturetkiä ja lintuaiheisia kierroksia näyttelyissä.
Maksulliset ohjelmapaketit etukäteisvarauksesta.

Museoviikko 12.–14.5.

Kurkistus museotyöhön. Näyttelylipulla, ohjelma-
paketit etukäteisvarauksesta.

Sarjakuvaviikko 19.–23.5.2003

Ohjattu sarjakuvatyöpaja. Näyttelylipulla.

Pettuviikko 26.–30.5.

Petunvalmistusta piha-alueella klo 10–16. Vapaa
pääsy.

Teroituspäivät 7.–8.6. ja 9.–10.8.

Työvälineiden teroitusta ja moottorisahan huollon
opastusta ulkoalueella. Vapaa pääsy.

Luston Metsäpäivät 27.–29.6.

Vanhaa ja uutta metsäperinnettä sekä ajankoh-
taista tietoa. Erikoislippu.

Suomen joulupuun päivä 29.11.

Suomen joulupuun valot syttyvät. Luston joulu-
kauden avaus klo 12–16. Ulkoalueelle vapaa pää-
sy.

Pakkasukko vieraisilla 30.12.

Naapurimaan joulupukki Luston laavulla ym. jou-
lukauden ohjelmaa.

14–17. Ulkoalueelle vapaa pääsy.

Auditorio

Av-ohjelmia ja näyttelyihin liittyviä filmejä.

Suomenkieliset esitykset 30.4.–31.8. päivittäin klo
12, 14 ja 16, ellei auditorio ole kokouskäytössä;
muina aikoina ja muilla kielillä pyydettyäessä. Audi-
torion ohjelmat sisältyvät näyttelylippuun.

Aukioloajat

Avoimna ympäri vuoden, paitsi suljettu huoltotau-
on ajan 6.–31.1.

Muutokset mahdollisia

Ryhmillä ohjelmaa myös tilauksesta

Lisätietoja: Puh. (015) 345 1030, www.lusto.fi



Seuran yhteystiedot

c/o Lusto, 58450 Punkaharju
metsahistorian.seura@lusto.fi
www.lusto.fi/seura.htm

Puheenjohtaja Markku Rauhalampi
Paalikatku 13, 33400 Tampere
03 346 0123, 050 68 980
rauhalampi@koti.tpo.fi

Varapuheenjohtaja Matti Leikola
Jyrkinukuja 1 C, 00370 Helsinki
09 565 3942, 040 734 5911

V.t. sihteeri Vesa Anttila
c/o Lusto, 58450 Punkaharju
015 345 1017
vesa.anttila@lusto.fi

Muut hallituksen jäsenet:

Esa Ihalainen
Arvi A. Koivisto
Esko Pakkanen
Hanna Snellman
Jarmo Tammenmaa
Varalla:
Eero Hertsi
Timo Kukko